

> Retouradres Postbus 315 3500 AH Utrecht

Bureau van het CvTE

Muntstraat 7
3512 ET Utrecht
Postbus 315
3500 AH Utrecht
Nederland
www.cvte.nl

Contactpersoon

Marjo van Vliet
Clustermanager van o.a.
Nederlands havo/vwo
030 28 40 700
m.vanvliet@cvte.nl

Datum 22 mei 2023
Betreft centraal examen Nederlands vwo eerste tijdvak

Geacht LTN-bestuur,

Hartelijk dank voor jullie brief met suggesties voor aanpassingen van het correctievoorschrift en voor de constructieve insteek die daaruit blijkt. Helaas kunnen wij niet meegaan in de voorstellen die jullie doen en blijft het correctievoorschrift voor de besproken opgaven ongewijzigd. Graag geven we hieronder per opgave een toelichting op deze keuze.

Vraag 6

We nemen de gesuggereerde aanvulling niet over, al begrijpen we de gedachtegang die erachter schuilgaat. Het is daarbij echter de vraag of een kandidaat recht doet aan de hoofdgedachtegang in de tekst. De tekst laat immers in het midden of de Malediven daadwerkelijk wél zullen kunnen voortbestaan als men de denkkaders van het kapitalisme achter zich laat; daarnaast laat men hiermee het bredere kader van de tekst buiten beschouwing, buiten het voorbeeld van de Malediven om.

Rekening houdend met dat bredere kader van de tekst, is het volgens ons essentieel dat leerlingen bij vraag 6 een link leggen met (het einde van) het kapitalisme. Hier zijn meerdere argumenten voor aan te voeren. Ten eerste staat de genoemde grens in een alinea die over *capitalist realism* gaat; leerlingen die louter over voortbestaan/vernietiging van de Malediven spreken, zien deze essentie over het hoofd en focussen op een voorbeeld.

Ten tweede kom je op een tegenstelling rondom het kapitalisme uit als je de tekst vrij letterlijk volgt. In regel 184-185 staat immers: "Daarmee is het ook de grens", waarin letterlijk terugverwezen wordt naar de zin ervoor: "doordat het kapitalisme in zijn huidige vorm als enig levensvatbaar economisch model wordt gezien, is er geen andere realiteit."

Ten derde, zelfs als leerlingen het vervolg van de geciteerde zin in ogenschouw nemen ("we kunnen ons momenteel alleen het einde van de Malediven voorstellen"), dan nog zouden ze die zin moeten interpreteren in het licht van het betoog van Žižek (even zonder omgekeerde dakjes gespeld) in regel 1-3: *It's easier to imagine the end of the world than the end of capitalism*. Dat is opnieuw een zin die erop duidt dat het kapitalisme een essentieel onderdeel van de interpretatie van de grens is.

Vraag 18

We hebben tekst 1 grondig herlezen, maar we komen hierin niet expliciet tegen dat er gesproken wordt over contacten met de plaatselijke bevolking, Mogelijk is jullie suggestie ontleend aan de constatering in r. 39-41, dat een honderdtal onbewoonde eilanden van de Malediven is ingericht als resort, waardoor – voegen wij toe – toeristen als het ware in een bubbel leven, buiten de reguliere samenleving op de Malediven om. Daar valt echter dan meteen tegenin te brengen dat de tekst óók nadrukkelijk vermeldt dat toerisme “de grootste werkgever op de Malediven” is: veel bewoners van de Malediven zullen dus contacten hebben met toeristen, al dan niet op deze resorts. Als jullie suggestie hierop is gestoeld, dan doet dit antwoord onvoldoende recht doet aan tekst 1 als geheel, waardoor het geen goede uitbreiding vormt op het correctievoorschrift.

Vraag 28

De opgave vraagt kandidaten nadrukkelijk hun antwoord uit te leggen. Bij deze vraag is het essentieel dat leerlingen het verschil zien tussen de effecten van reizen waarbij je je echt verdiept in een ander land (wat gebeurt bij langere reizen), vs. de effecten van reizen waarbij je vrij kort in een land blijft en waarbij het dus blijft bij een oppervlakkige kennismaking. Het ligt voor de hand dat mensen op een wereldreis telkens relatief kort met een land of cultuur kennismaken; echter, er zijn vormen van een wereldreis denkbaar waarin reizigers langdurig zich kunnen verdiepen in telkens een ander land of andere cultuur. De toelichting in bol 3 is dan ook noodzakelijk en ligt niet al in de vraag besloten: leerlingen moeten dit aspect van een (oppervlakkige) kennismaking (door het relatief korte verblijf) van zo'n wereldreis dus zelf benoemen. Vandaar dat dit bij bolletje 3 apart is genoemd.

Vraag 36

Bij vraag 36 wordt gevraagd om de woorden 'helaas' en 'alleen maar' te verklaren. Als leerlingen slechts de toon van deze woorden typeren, bieden ze geen verklaring (nog even los van de vraag of *ironisch* respectievelijk *sarcastisch* een juiste typering is van de toon van deze woorden; dat zijn ze in onze ogen niet). De argumentatie dat daarmee aangesloten wordt bij de toon van de rest van de alinea snijdt daarbij geen hout; dat andere woorden wellicht ironisch of sarcastisch zijn, wil nog niet automatisch zeggen dat deze woorden dat ook zijn. Met andere woorden: een kandidaat typeert met dit antwoord enkel vanuit de vorm het gebruik van deze woorden, maar verklaart deze niet vanuit de inhoud.

Wij willen de docenten nogmaals bedanken voor de constructieve feedback tijdens de examenbesprekingen.

Met vriendelijke groet,

Marjo van Vliet
Clustermanager havo en vwo voor moderne vreemde talen, Nederlands en Fries,
kunst en tehatex
College voor Toetsen en Examens

mede namens
Jacqueline Evers-Vermeul
(voorzitter CvTE-vaststellingscommissie CE's Nederlands havo en vwo) en
Patrick Rooijackers (Cito-toetsdeskundige CE's Nederlands vwo)